

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 330/2011-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. decembra 2011 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti R. B., N., zastúpenej advokátom JUDr. S. J., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Skalica v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cb 295/2008 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo R. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Skalica vo veci vedenej pod sp. zn. 3 Cb 295/2008 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Skalica v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cb 295/2008 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Okresný súd Skalica j e p o v i n n ý uhradiť R. B. trovy právneho zastúpenia v sume 314,18 € (slovom tristoštrnásť eur a osemnásť centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. S. J., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. augusta 2011 doručená sťažnosť R. B., N. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. S. J., B., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Skalica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cb 295/2008.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že 28. mája 2001 bola podaná žaloba o zaplatenie sumy 3 740 Sk s príslušenstvom (pôvodne Okresnému súdu Senica, pozn.). Podľa sťažovateľky *„od tohto dátumu súd vo veci nekonal a až v roku 2008 začal žiadosťami na rôzne orgány zisťovať okruh dedičov a ich adresy, keďže pôvodný navrhovateľ, p. R. Č. dňa 28. 05. 2002, zomrel. Na základe týchto zistení súd vytýčil pojednávanie vo veci samej na 17. 08. 2011.*

Okresný súd Skalica vo veci samej nekonal takmer 11 rokov a do dnešného dňa nerozhodol. Vec sa stále nachádza vo fáze prvostupňového konania.“

Sťažovateľka v sťažnosti ďalej poukázala na aktuálnu judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom

v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd zohľadňuje 3 kritériá – právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka konania počas konania a spôsob, akým súd v konaní postupoval.

K uvedeným kritériám sťažovateľka uviedla:

„1. Právna otázka predložená sťažovateľom Okresnému súdu Skalica nepredstavuje právne ani fakticky zložitú problematiku, aby si vyžadovala riešenie po dobu takmer 11 rokov. Uplatňované právo nie je zložitá a tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, pričom rozhodovacia činnosť všeobecných súdov v obdobných veciach sa opiera o ustálenú judikatúru. Ide o bežné vymáhanie pohľadávky z obchodnoprávneho vzťahu založeného kúpnu zmluvou.

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania možno, počas celej doby konania, hodnotiť ako aktívne a súčinné, v dôsledku čoho nemohlo prispieť k zdĺhavosti konania a nevykazuje znaky, ktoré by mali byť v neprospech sťažovateľa pri posudzovaní zbytočných prietáhov v tomto konaní. Nie sú tu prítomné žiadne relevantné skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodit', že sťažovateľ svojím správaním prispel k doterajšej dĺžke namietaného konania, aj keď sťažovateľ nemal veľa príležitostí aktívne sa zúčastňovať konania, keďže vo veci samej sa konalo za takmer 11 rokov jediné pojednávanie.

3. Pokiaľ ide o postup Okresného súdu Skalica v posudzovanom konaní, z analýzy dosiaľ vykonaných úkonov vyplýva, že súd bol v spore takmer nečinný.“

Podľa názoru sťažovateľky ani „fakt, že v predmetnej veci Okresný súd Skalica určité úkony vykonal, nemôže sám o sebe vylúčiť existenciu zbytočných prietáhov v konaní. Obdobie poznamenané nečinnosťou všeobecného súdu alebo iného zodpovedného orgánu, keď jeho konaniu nebráni žiadna zákonná prekážka, Ústavný súd posudzuje ako zbytočný prietah v konaní (napr. II. ÚS 3/00). V predmetnom konaní, navyše súd začal robiť úkony smerujúce k zisteniu okruhu dedičov po pôvodnom navrhovateľovi až v roku 2008, teda po 7 rokoch od podania návrhu na začatie konania.“

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že nepodala sťažnosť na prietahy v konaní v zmysle § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých

zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) predsedovi okresného súdu, pretože vzhľadom na celkovú dĺžku konania v danej veci by náprava už nebola možná, čo odôvodňuje vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľky bez vyčerpania tohto prostriedku nápravy.

Na základe uvedených dôvodov sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prerokovaní sťažnosti takto rozhodol:

„Základné právo R. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde v Skalici pod sp. zn. 3Cb/295/2008 porušené bolo.

Ústavný súd prikazuje Okresnému súdu Skalica v konaní sp. zn. 3Cb/295/2008 ďalej konať bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd SR priznáva R. B. primerané finančné zadostučinenie vo výške 10. 000 EUR (slovom: desaťtisíc EUR), ktoré je Okresný súd Skalica povinný sťažovateľovi zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi R. B. náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 314,18 EUR, ktorú je Okresný súd Skalica povinný zaplatiť do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet právneho zástupcu sťažovateľa JUDr. S. J., vedený vo...“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval, uznesením č. k. I. ÚS 330/2011-11 zo 14. septembra 2011 ju prijal na ďalšie konanie a vyzval právneho zástupcu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľky a predseda okresného súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, preto ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 1537/2011 zo 4. novembra 2011, ktoré bolo doručené ústavnému súdu 9. novembra 2011, chronologicky opísal priebeh napadnutého konania takto: „*Vec napadla na bývalom Okresnom súde Skalica dňa 29. 5. 2001, zapísaná bola do 6 Rob 121/01. Návrh podal R. Č., nar. 2. 3. 1966, bytom L., proti odporcovi P. o zaplatenie 3.740,- Sk s úrokom z omeškania...*

- dňa 8. 8. 2001 bol daný pokyn na prevedenie veci do reg. C,

- dňa 28. 1. 2002 dala iná sudkyňa pokyn na prevedenie veci do reg. Ro ako neodôvodnene prevedené, bez bližšieho zdôvodnenia

- dňa 19. 12. 2007 bol daný pokyn na založenie spisu na lehotu 2. 1. 2008 v súvislosti so sťahovaním súdu, na OS Skalica bola veci vygenerovaná spisová zn. 2Ro/576/2008

- dňa 20. 3. 2008 bol spísaný úradný záznam, podľa ktorého bolo zo spisu OS Skalica sp. zn. 3Cb 224/2008 zistené, že navrhovateľ zomrel

- dňa 20. 3. 2008 (správne 31. marca 2008, pozn.) bol urobený dopyt na MsÚ L., či im je známe, že navrhovateľ zomrel, v tomto prípade bola žiadaná aj správa, či je MsÚ známy okruh dedičov po zomrelom a takýto istý dopyt robený aj MsÚ N., nakoľko navrhovateľ sa mal zdržiavať aj na adrese v Nitre

- podľa správy z MsÚ N., ktorú zistil z Registra obyvateľov MV Banská Bystrica navrhovateľ zomrel dňa 24. 11. 2002, miesto úmrtia oznámené nebolo

- dňa 25. 4. 2008 súd urgoval Obec L. o podanie správy, týkajúcej sa úmrtia navrhovateľa

- správa od Obce L. súdu bolo doručená 9. 5. 2008, navrhovateľ zomrel 24. 11. 2002 v N., zanechal nebohú manželku R. B., rod. B., trvalé bytom L., bývajúcu prechodne N., v súčasnosti znova vydatá a dve deti, mal. N. B., nar. 14. 4. 1994 a I. B., nar. 10. 4. 1995

- dňa 15. 5. 2008 vec prevedená do reg. Cb ako obchodná vec, bez vydania platobného rozkazu z dôvodu straty spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, veci pridelená sp. zn. 3Cb 295/2008

- dňa 8. 8. 2008 bol urobený úradný záznam – zo spisu SI-4C 134/01 bolo zistené, že po nebohom navrhovateľovi sa vedie naďalej dedičské konanie pre OS Trenčín sp. zn. 26D 874/05, vyhotovené fotokópie z tohto spisu a to uznesenie č. k. 26D/874/2005-426 zo dňa 5. 3. 2006, ktorým súd konanie zastavil, uznesenie je právoplatné 15. 4. 2008 a uzn. OS Trenčín č. k. 23D 6787/04-195, dedičské konanie po neb. bolo zastavené, uznesenie je

právoplatné 17. 1. 2006. Poručiteľ zomrel ako ženatý, zákonnými dedičmi sú pozostalá manželka R. B. a deti poručiteľa L. Č., bytom J. a maloleté deti N. B. a I. B.. Poručiteľ nezanechal žiadny hnutelný ani nehnuteľný majetok, preto bolo konanie zastavené. Súdu bol doručený úmrtný list navrhovateľa do spisu OS Skalica SI-4C 134/01 8. 9. 2008.

- dňa 19. 11. 2009 bolo konštatované, kto sú dedičia po neb. navrhovateľovi, žiadaná bola od R. Č. správa, či trvá na návrhu ako dedička po neb. navrhovateľovi, súd žiadal podať správu aj za maloleté deti, správa žiadaná aj od dediča L. Č.

- dňa 22. 12. 2009 sa vrátila súdu nedoručená zásielka pre R. Č. ako neprevzatá v odbernej lehote z adresy z Nitry, zásielka bola uložená na pošte od 30. 11. 2009

- dňa 6. 5. 2010 opätovne žiadaná rovnaká správa, zásielka sa vrátila ako nedoručená od sťažovateľky súdu 4. 8. 2010, uložená bola od 15. 7. 2010

- 4. 8. 2010 daná úprava na doručenie zásielky R. Č. prostredníctvom OO PZ Nitra

- dňa 30. 8. 2010 podaná OO PZ Nitra správa o výsledku doručenia zásielky R. Č., na adrese polícia vykonalo previerku, menovanú osobu sa nepodarilo vypátrať, zásielka vrátená ako nedoručená

- dňa 30. 8. 2010 úprava justičnej čakateľky – robený dopyt na REO SR B. Bystrica za účelom zistenia adresy R. Č., zistený trvalý pobyt na adrese L.,

- 29. 9. 2010 robený bol dopyt na Obec L., súd zistil že R. Č. je vydaná od 27. 5. 2004 za J. B., podľa výpisu zo živnostenského oprávnenia zo dňa 4. 1. 2011 menovaná podnikala do 12. 11. 2004 pod obchodným meno R., miesto podnikania L.

- dňa 4. 1. 2011 bol urobený dopyt na Obec J., či jej je známe, na akej adrese sa zdržiava dedič L. Č.

- dňa 4. 3. 2011 bola súdu doručená správa od Obce J. na dediča L. Č., z ktorej súd zistil, že menovaný bol v obci prihlásený iba na prechodný pobyt do roku 2008, v obci sa nezdržiava, trvalý pobyt mal hlásený na adrese T., zistené, že matkou menovaného je V. Š., J., Pošta J. oznámila, že L. Č. splnomocnil na preberanie zásielok od pošty podľa pripojeného splnomocnenia J. Š., adresa v splnomocnení uvedená nie je

- dňa 18. 3. 2011 bola žiadaná správa od matky L. Č. ohľadom adresy, miesta, na ktorom sa L. Č. zdržiava, žiadosť súdu doručená matke 30. 3. 2011

- podľa správy REO zistené, že R. B. má trvalý pobyt na adrese N., na túto adresu bola doručovaná žiadosť zo dňa 18. 4. 2011, či R. Č. navrhuje ako dedička po neb.

navrhovateľovi v konaní pokračovať, alebo berie návrh späť, súd žiadal vyjadrenie tejto zákonnej zástupkyne aj za maloleté deti B., žiadosť prevzala sťažovateľka 26. 4. 2011 a nereagovala na ňu v lehote 10 dní

- odpoveď bola urgovaná súdom dňa 18. 4. 2011 (správne 1. júna 2011, pozn.), urgenciu prevzala 3. 6. 2011

- dňa 8. 6. 2011 bolo súdu doručené oznámenie JUDr. S. J. o prevzatí právneho zastúpenia sťažovateľky a mal. detí B., v konaní žiadajú pokračovať, doručené plnomocenstvo na zastupovanie zo dňa 2. 5. 2011

- pokynom zo dňa 27. 6. 2011 vytyčený termín pojednávania na 17. 8. 2011, predvolaní riadne a včas R. Č., aj ako zákonná zástupkyňa za mal. deti, ich právny zástupca dedič L. Č. a odporca

- na pojednávaní dňa 17. 8. 2011 prítomní R. Č., za JUDr. S. J. jeho koncipientka, účastník L. Č. neprítomný, bez ospravedlnenia, za odporcu prítomní predseda družstva a podpredsedníčka družstva...

- účastníkom bola na ich žiadosť poskytnutá lehota 15 dní na mimosúdnu pokonávku, pojednávanie bolo odročené na neurčito

- dňa 17. 8. 2011 nahliadla sťažovateľka do spisu

- odporca dňa 9. 9. 2011 súdu oznámil, že k mimosúdnej pokonávke neprišlo, nakoľko ho navrhovateľ nekontaktoval na urovnanie sporu

- dňa 23. 9. 2011 súd žiadal od JUDr. S. J., advokáta oznámiť meno, priezvisko, bydlisko, prípadne zamestnávateľa osoby, ktorá za odporcu podpísala dohodu s odôvodnením, že údaje sú nutné za účelom výsluchu – predvolania osoby na výsluch, podpísanej na dohode za spoluorganizátora, z hľadiska procesného postavenia účastníka za odporcu – lehota na podanie správy bola daná 30 dní

- JUDr. S. J. prevzal písomnosť zhora dňa 29. 9. 2011, ku dnešnému dňu žiadané neoznámil. Odpoveď na žiadosť bude urgovaná.

Zo sťažnosti vyplýva, že vec mala napadnúť pôvodne OS Senica, čo zo spisu nevyplýva a nie je ani pravdou, že by súd začal zisťovať okruh dedičov až v roku 2008, zisťoval ho skôr, a to v iných spisoch, v ktorých navrhovateľ bol R. Č. a majetkové právo prípadne svedčilo dedičom po ňom.

Podľa nášho názoru nemožno hodnotiť konanie navrhovateľky v súdnom konaní ako aktívne a súčinné. Od roku 2006, keď bolo už zrejmé aj z dedičského konania, že je dedičkou a že sú dedičmi aj jej deti po nebohom navrhovateľovi, sa o vec nezaujímal, zrejme z dôvodu, že nevedela o tom, že je konanie od roku 2001 vedené. Súd má povinnosť podľa O. s. p. pokračovať v majetkovej veci s dedičmi po nebohom účastníkovi konania. Keďže sama sťažovateľka ako manželka nebohého navrhovateľa po jeho smrti v roku 2002 neoznámila okruh dedičov, pripadajúcich do úvahy ako možných účastníkov konania, súd preto vykonával z úradnej povinnosti úkony na zistenie s kým má v konaní pokračovať na strane navrhovateľa a po zistení osôb dedičov podľa právoplatného uznesenia z roku 2006, do kedy prebiehalo dedičské konanie po nebohom navrhovateľovi smeroval k postup súdu tak, ako je opísané vyššie a to k tomu, aby bolo možné vytýčiť termín pojednávania a vec prejednať.

Súd mohol využiť procesné ustanovenie o prerušení konania a prerušiť konanie vo veci do vyriešenia otázky okruhu dedičov v dedičskom konaní, čím by neplynuli procesné lehoty v prejednávanej veci.

Pri úkonoch súdu – pripisoch nebolo možné sťažovateľku a dediča L. Č. zastihnúť pri doručovaní súdnych písomností na známych adresách, zastihnutí boli až v roku 2011 a aj keď sa navrhovateľka od súdu dozvedela o konaní o veci 26. 4. 2011, nebola sama aktívna, súdu neodpovedala na žiadosť v súvislosti s pokračovaním konania, reagovala až na urgenciu súdu podaním doručeným prostredníctvom jej právneho zástupcu z 8. 6. 2011, pričom nie je známe, aká dôležitá prekážka jej bránila žiadané súdu oznámiť už po 26. 4. 2011. Na deň 17. 8. 2011 bol vytýčený termín pojednávania ako v najskôr možný termín pojednávania vzhľadom na množstvo vecí, ktoré zákonnej sudkyňi JUDr. B. napadajú podľa rozvrhu práce dlhodobo, a to nielen vecí z registra Cb, ale aj C a do 31. 8. 2011 aj v registri P a tiež v bočných agendách.“

Právny zástupca sťažovateľky vo svojom vyjadrení zo 16. novembra 2011, ktorým reagoval na vyjadrenie predsedu okresného súdu, uviedol: „Nesúhlasíme s tvrdením, že konanie navrhovateľky nemožno hodnotiť ako súčinné. Súd uvádza, že od roku 2006, keď bolo zrejmé, že je dedičkou sa o vec nezaujímal, keďže sama neoznámila okruh dedičov v roku 2002, preto súd vykonával z úradnej povinnosti úkony na zistenie s kým sa má

v konaní pokračovať, až do právoplatného uznesenia z roku 2006. Súd podľa svojho vyjadrenia mohol využiť procesné ustanovenie o prerušení konania, čím by neplynuli procesné lehoty v prejednávanej veci.

Súd však uvedené procesné ustanovenia nevyužil a konanie neprerušil, v takom prípade mal súd povinnosť konať a mohol tiež postupovať v zmysle ustanovenia § 107 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku: Konanie súd preruší najmä vtedy, ak ide o majetkovú vec a navrhovateľ alebo odporca zomrel; v konaní pokračuje s dedičmi účastníka, prípadne s tými, ktorí podľa výsledku dedičského konania prevzali právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide, a to len čo sa skončí konanie o dedičstve, ak povaha veci nepripúšťa, aby sa v konaní pokračovalo skôr. Máme za to, že v danom prípade povaha veci pripúšťala, aby súd v konaní pokračoval s pravdepodobnými dedičmi predchádzajúceho účastníka, ktorých si súd mohol zistiť v prebiehajúcim dedičskom konaní. Zároveň žiadame, aby súd predložil Ústavnému súdu SR dôkazy o svojom tvrdení, že zisťoval okruhu dedičov po roku 2002, keďže zo spisu, do ktorého navrhovateľka nahliadla dňa 17. 08. 2011 žiadne takéto úkony nevyplývajú.

Čo sa týka tvrdenia, že navrhovateľka nebola aktívna a neodpovedala súdu na dopyt zo dňa 26. 04. 2011, až na urgenciu súdu zo dňa z 8. 6. 2011 si dovoľujeme uviesť, že navrhovateľka nemá právnické vzdelanie a nerozumela žiadosti súdu, preto sa skontaktovala s právnym zástupcom a na následnú urgenciu už odpovedala v stanovenej lehote.

Čo sa týka tvrdenia súdu, že do dňa zaslania predmetného vyjadrenia 4. 11. 2011 nedostal odpoveď na žiadosť o oznámenie údajov, toto je zavádzajúce a nepravdivé. Dňa 31. 10. 2011 zaslala navrhovateľka prostredníctvom právneho zástupcu odpoveď prostredníctvom elektronickej podateľne a zároveň bola v ten istý deň odpoveď podaná na poštovú prepravu, ocom ako dôkaz prikladám e-mail zo dňa 31. 10. 2011 a poštovú doručenkú z rovnakého dňa. To znamená, že dňa 4. 11. 2011 súd už musel mať k dispozícii predmetnú odpoveď aj v papierovej podobe.

Odhlídnuc od vyššie uvedených tvrdení, prieťahy v tomto konaní sú neospravedliteľné. Napríklad v období od 28. 01. 2002, kedy bol daný pokyn na prevedenie veci do registra Ro sa vo veci bez žiadneho dôvodu nekonalo až do 19. 12. 2007, kedy bol daný pokyn na založenie spisu so sp. zn. 2Ro/576/2008. Minimálne takmer

šesťročné obdobie prietahov v predmetnom konaní je zanedbateľné v porovnaní s tým, že navrhovateľka odpovedala na žiadosť súdu s dvojmesačným oneskorením.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným

spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmetom konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie o návrhu podanom pôvodným navrhovateľom

R. Č. na zaplataenie sumy 3 740 Sk s príslušenstvom z titulu kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi jeho manželkou R. Č. (v súčasnosti B., pozn.), teda sťažovateľkou a P. na základe zmluvy o postúpení pohľadávky z 10. mája 2000, ktorou po zrušení bezpodielového spoluvlastníctva manželov túto pohľadávku postúpila na svojho manžela (pôvodného navrhovateľa). Predmet tohto súdneho konania nemožno považovať po vecnej stránke za zložitý, taktiež po právnej stránke je nutné konštatovať, že žiadne skutočnosti nenasvedčujú zložitosti veci a obdobná agenda tvorí bežnú rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov.

2. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V danej súvislosti ústavný súd konštatuje, že v prípade sťažovateľky došlo k procesnoprávnemu nástupníctvu (sukcesii), teda k zmene doterajšieho účastníka konania na strane navrhovateľa, a to na základe univerzálnej sukcesie (z titulu dedenia). Keďže univerzálna sukcesia vyvoláva automaticky aj procesnoprávne nástupníctvo, konajúci súd nemusel uplatňovanú zmenu uznesením pripustiť. Sťažovateľka totiž vstúpila do predmetného konania v tom štádiu, v akom sa nachádzalo pred zmenou účastníkov konania. Uvedená skutočnosť má podľa názoru ústavného súdu zásadný význam pre vymedzenie obdobia, ktoré podlieha posúdeniu namietanej protiústavnosti postupu okresného súdu, pretože v uvedenom prípade nedošlo ku vzniku nového procesnoprávneho vzťahu, ale k procesnoprávnemu nástupníctvu do už existujúceho procesnoprávneho vzťahu (m. m. II. ÚS 211/2010, III. ÚS 319/2011). Aj s prihliadnutím na tento záver ústavný súd nemal pochybnosť, že sťažovateľka môže uplatňovať právo na konanie bez zbytočných priesťahov aj pre štádium konania, ktoré predchádzalo tejto zmene.

Ústavný súd pri preskúmaní predloženého súdneho spisu zistil niekoľko okolností, ktorými sťažovateľka čiastočne prispela k priesťahom v konaní okresného súdu, a to neoznámením úmrtia pôvodného navrhovateľa a právneho predchodcu sťažovateľky okresnému súdu, ako aj neoznámením okruhu jeho právnych nástupcov v konaní. V tejto

súvislosti však ústavný súd tiež zohľadnil, že skutočnosť, či sťažovateľka mala vedomosť o vedení posudzovaného konania, nie je možné objektívne zistiť, čo vyplynulo aj z vyjadrenia predsedu okresného súdu zo 4. novembra 2011.

Ďalšou okolnosťou v správaní sťažovateľky, ktorou čiastočne prispela k predĺženiu prerokovania veci, je nereagovanie na výzvu okresného súdu z 18. apríla 2011 (či trvá na pôvodnom návrhu, pozn.). Túto výzvu učinil okresný súd po zistení okruhu dedičov a právnych nástupcov pôvodného navrhovateľa a súčasného zistenia trvalého pobytu sťažovateľky. Išlo o úkon okresného súdu, z ktorého sa sťažovateľka prvýkrát mohla dozvedieť o vedení posudzovaného konania, ak o ňom do tohto času nevedela. Nereagovanie na túto výzvu svedčí o pasivite sťažovateľky vo vzťahu k posudzovanému konaniu. Sťažovateľka sa na opakovanú výzvu okresného súdu vyjadrila až 8. júna 2011, v tom čase už kvalifikovane právne zastúpená.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

V konaní okresného súdu možno ustáliť neprimerane dlhé obdobie nečinnosti trvajúce takmer 7 rokov v čase medzi podaním návrhu 29. mája 2001 pôvodným navrhovateľom a zistením okresného súdu zaznamenaným v spise úradným záznamom 20. marca 2008, že pôvodný navrhovateľ zomrel (dátum úmrtia – 24. november 2002). V tomto období okresný súd opakovane prevádzal spis z registra „Rob“ do registra „C“ a následne bezdôvodne do registra „Ro“ bez vykonania akéhokoľvek procesného úkonu.

Ústavný súd ďalej vyhodnotil ako neprimerane dlhý postup okresného súdu od zistenia výsledku dedičského konania po pôvodnom navrhovateľovi 8. augusta 2008 (úradný záznam o právoplatnom skončení dedičských konaní vedených po pôvodnom navrhovateľovi) do 19. novembra 2009, keď bola zaslaná výzva sťažovateľke a ďalšiemu dedičovi L. Č., či trvajú na pôvodnom návrhu (obdobie nečinnosti v trvaní 14 mesiacov). Opakovaná správa bola od sťažovateľky žiadaná až s odstupom ďalších 4 mesiacov od neúspešného doručenia predchádzajúcej výzvy, t. j. 6. mája 2010.

Ústavný súd konštatuje, že okresný súd v posudzovanom konaní tiež postupoval neefektívne a nesústredene, keď neaplikoval postup podľa § 107 ods. 3 OSP a konanie neprerušil na čas potrebný pre zistenie okruhu dedičov, resp. na čas do právoplatného prejednávania dedičstva. Následne mal okresný súd pokračovať v konaní s právnymi nástupcami zomrelého navrhovateľa, medzi ktorých patrí aj sťažovateľka. Vzhľadom na uvedené ústavný súd neakceptoval obranu okresného súdu založenú na procesnom postupe, ktorý nebol okresným súdom v napadnutom konaní aplikovaný.

Ako neefektívny a nesústredený postup okresného súdu v posudzovanom konaní ústavný súd považuje aj opakované zisťovanie dátumu úmrtia pôvodného navrhovateľa a okruhu jeho dedičov výzvou z 29. septembra 2010 adresovanou Obecnému úradu Ladce, a to vzhľadom na skutočnosť, že identické informácie boli zisťované už výzvou z 31. marca 2008 a odpoveď bola okresnému súdu doručená 9. mája 2008.

Charakter neefektívnej a nesústredenej činnosti má aj postup okresného súdu pri zisťovaní adresy, na ktorej sa zdržiava ďalší dedič – syn pôvodného navrhovateľa L. Č. V tejto súvislosti treba poukázať najmä na to, že okresný súd až 4. januára 2011, t. j. po 13 mesiacoch od neúspešného pokusu doručiť zásielku menovanému, zaslal Obecnému úradu Jelenec žiadosť o oznámenie jeho adresy, hoci mu žiadne okolnosti nebránili urobiť tak súčasne so zisťovaním pobytu sťažovateľky.

Konanie okresného súdu v ďalšom období bolo plynulé a nevyznačovalo sa priet'ahmi (žiadosť adresovaná matke L. Č. o oznámenie miesta jeho pobytu z 18. marca 2011, žiadosť sťažovateľke, či navrhuje pokračovať v konaní z 18. apríla 2011, urgovaná 1. júna 2011, nariadenie pojednávania 27. júna 2011 na 17. august 2011, ktoré bolo odročené z dôvodu možného uzatvorenia mimosúdnej dohody, výzva právnemu zástupcovi sťažovateľky z 23. septembra 2011).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v priebehu posudzovaného konania došlo k zbytočným priet'ahom spôsobeným jednak

nečinnosťou okresného súdu v trvaní viac ako 8 rokov, ako aj jeho neefektívnou a nesústreďenou činnosťou pri zisťovaní právnych nástupcov pôvodného navrhovateľa.

Ústavný pri svojom rozhodovaní prihliadol aj na celkovú dĺžku posudzovaného súdneho konania, ktoré ku dňu jeho rozhodovania trvá viac ako desať rokov bez meritórneho prvostupňového rozhodnutia.

Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorom sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 10 000 € argumentujúc neospravedlniteľnými a neprimeranými priet'ahmi, v dôsledku ktorých jej nie je umožnené dosiahnuť účinnú nápravu zásahu do jej základných práv.

Fakultatívna právomoc ústavného súdu priznať primerané finančné zadost'učinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v žiadnom rozsahu a nijakým spôsobom nemodifikuje ani nerozširuje účel ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje v konaní o namietanom porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. V súvislosti s uvedeným považuje ústavný súd za dôležité zdôrazniť, že jeho právomoc priznať primerané finančné zadost'učinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy sťažovateľovi, ktorého sťažnosti vyhovie v merite veci, nie je samostatným nárokom sťažovateľa na akési odškodnenie za prípadné priet'ahy v konaní príslušného štátneho orgánu, ale má len akcesorickú povahu. Satisfakčný potenciál rozhodnutia ústavného súdu teda nie je autonómnym prvkom ním poskytovanej ochrany ani akýmsi paralelným dôvodom na domáhanie sa tejto ochrany. Takýmto dôvodom je len a výlučne potreba chrániť konkrétne základné právo sťažovateľa a prostredníctvom tohto práva aj princíp právnej istoty (I. ÚS 235/03).

Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení prihliadol na to, že sťažovateľka sa žiadnym spôsobom aktívne nepričinila o to, aby s ňou okresný súd ako s účastníčkou mohol ďalej konať po úmrtí pôvodného navrhovateľa. Vzhľadom na správanie sťažovateľky a jej pasivitu vo vzťahu k prerokovaniu návrhu podaného ešte jej právnym predchodcom, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu, ako aj v následnom období okresný súd vo veci plynule konal, za súčasného zohľadnenia predmetu konania, ktorým je uplatnenie pohľadávky v sume 3 740 Sk s príslušenstvom, ústavný súd považuje za dostatočné konštatovanie porušenie označených práv sťažovateľky, tak ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu, a preto jej primerané finančné zadost'učinenie nepriznal.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby

úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľka bola vo veci úspešná, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2011 (prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu). Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2011 1/6 z výpočtového základu zo sumy 741 €, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 123,50 € a 7,41 € režijný paušál, teda za dva úkony právnej služby sumu 261,82 €. Odmena advokátovi za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom zvýšená o daň z pridanej hodnoty (keďže advokát je jej platcom) tak predstavuje celkovú sumu 314,18 €.

Podanie právneho zástupcu sťažovateľky doručené ústavnému súdu 21. novembra 2011 ústavný súd nevyhodnotil vzhľadom na absenciu ústavnoprávneho rozmeru v jeho obsahu ako podanie relevantné na rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2011